

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Ehdotetuilla toimenpiteillä lisätään hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa, eikä niillä ole suoraa vaikutusta uudistuksella tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi.

Sidosyksikkösääntelyn osalta ehdotetut muutokset ovat vesihuollon toimialalla räikeässä ristiriidassa niillä tavoiteltujen päämäärien kanssa.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Ehdotetut muutokset lisäävät hankintayksikön hallinnollista taakkaa sekä tulkinnanvaraisuuksia ja riitatilanteita. Markkinakartoitus ja hankintojen huolellinen valmistelu toimivat jo tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön nojalla hyvin, eikä sääntelyn muuttamisella saavuteta toivottuja hyötyjä, päinvastoin.

Vesihuollon toimialalla pääosa hankintayksiköistä noudattaa erityisalojen hankintalainsäädäntöä, ja mikäli lain uudistuksessa esitetyt muutokset

toteutuisivat, johtaisi se vielä suurempaan epäsuhtaan hankintalakia ja erityisalojen sääntelyä noudattavien vesihuoltolaitosten kohdalla, vaikka tarjoajien näkökulmasta laitokset muodostavat yhtenäisen markkinan.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Ehdotus sidosyksikön vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta on vesihuollon toimialalla kestävä ja sääntelyn tavoitteisiin nähden epätarkoituksenmukainen.

Hankintalain soveltamisalassa olevien yksinomaan jätevesihuoltoa harjoittavien yhtiöiden toiminnassa on ominaispiirteitä, jotka eivät lainkaan sovi yhteen nyt esitettävän muutoksen tavoitteiden kanssa. Esimerkiksi Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy on Kangasalan, Lempäälän, Pirkkalan, Tampereen, Vesilahden ja Ylöjärven Vesi Oy:n yhteishanke. Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n rakennuttama uusi jätevedenpuhdistamo siirtolinjoinen ja pumppaamoinen käynnistää toimintansa syyskuussa 2025. Ylöjärven Vesi Oy on Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n toiseksi suurin osakas 8,53 % omistusosuudella, joten nyt lausunnolla olevan luonnoksen perusteella sen ja muidenkin osakkaiden suurinta omistajaa lukuunottamatta pitäisi kilpailuttaa jätevedenpuhdistus, vaikka sille ei ole käytännössä edes vaihtoehtoa.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Vaikutukset vesihuoltoalalle ovat erittäin negatiivisia ja vesihuoltolain hengen vastaisia. Vesihuoltolain 5§:n mukaisesti kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhteistyössä mm. muiden kuntien kanssa. Seudullisessa yhteistyössä (esimerkiksi edellä mainittu Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy) on paremmat edellytykset huomioida esimerkiksi huoltovarmuuteen liittyviä kysymyksiä; asia, jonka merkitys on tunnistettu myös hallitusohjelmassa ja työryhmän mietinnössä.

Hallitusohjelmassa ja mietinnössä asetetut tavoitteet sidosyksiköiden väärinkäytön suitsimiselle ovat sinänsä kannatettavia, mutta kategorinen vähimmäis- tai enimmäisomistusta koskeva vaatimus on vesihuollon toimialalla yksinkertaisesti kestävä.

Samalla pidämme tärkeänä, että jatkovalmistelussa vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta tehdään huolellinen vaikutusarviointi. Sidosyksikkösääntely vaikuttaa olennaisesti yhteiskuntamme

rakenteiden järjestämiseen, jolloin tehtävien ratkaisujen tulee pohjautua luotettavaan vaikutusarviointiin

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Ylöjärven Vesi Oy:n näkökulmasta meidän pitäisi kilpailuttaa jätevedenpuhdistuksemme, vaikka sille ei ole edes teknistä vaihtoehtoa olemassa. Tämä on täysin turhaa. Olemme osallistuneet Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n rahoittamiseen suoranaisesti yli 4 miljoonalla eurolla.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Sidosyksikön (Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy) omistajana meidän ei ole järkevä tehdä mitään, mutta esitetyn lainsäädännön mukaisesti kyseinen palvelu pitäisi kilpailuttaa.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Ei mitään hyötyä kenellekään, koska vesihuollon toimialalla yksityisiä markkinoita ei tavoitella, koska toimitaan ns. luonnollisessa monopolissa.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Siirtymäajan pituus ei ole vesihuollon toimialalla millään tavalla merkitsevä tekijä.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Vesihuollon rajaaminen toimialana sidosyksikön vähimmäisomistusosuutta koskevan sääntelyn ulkopuolelle.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Pidämme erittäin tervetulleena mahdollisuutta huomioida turvallisuutta ja huoltovarmuutta hankinnoissa. Vesihuolto on osa yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria ja huoltovarmuus on toiminnassamme keskeistä.

Toivoisimme, että vesihuollon toimialalla olisi mahdollisuuksia huomioida huoltovarmuutta ja turvallisuutta vielä nykyistä laajemmin esimerkiksi soveltamalla puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lainsäädäntöä helpommin. Olisi toivottavaa, että esimerkiksi varautumiseen liittyviä hankintoja olisi tarvittaessa mahdollista tehdä julkisen kilpailutuksen sijaan myös kohdennetuilla kyselyillä tai esimerkiksi suppeampia tietoja julkaisemalla.

Samalla nostamme esiin, että vesihuollon toimialalla esitetyllä sidosyksikköyksikön omistusosuuksien rajaamisella nimenomaan heikennettäisiin turvallisuuden ja huoltovarmuuden toteutumista merkittävästi.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Ehdotus on kannatettava ja sujuvoittaisi toteutuessaan hankintamenettelyotteiden tarkastamista

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Nykyinen lainsäädäntö toimii hyvin, eikä tarvetta muutoksille mielestämme ole.

Muut huomiot

-

Vähäkyttä Jouni
Ylöjärven Vesi Oy